

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1674

Cap. 2. Sacrificium Missæ à Carolo M. assertum, & confirmatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

CAPUT II.

Sacrificium Missæ à Carolo Magno assertum, et confirmatum.

HActenus Sacrificium Christianæ religionis, ex primis ad *Carolus Magnum* sæculis, potissimum ostendimus, id quod *Nisanius* ostendi posse negaverat, tam liberè provocando, quàm impudenter mentiendo: id verò, quod in hac proposita brevitate prætermissum est, abunde ex *Gualterij* Chronologia, qui id ex Concilijs & Patribus omnium ætatum commonstrat, tum ex innumeris alijs scriptoribus faciliè intelliges. Nunc ad *Carolus* procedendum, nam hic in omnibus hisce controversijs nobis propositus est, quem *Nisanius* nobis *Lutheranum* formare vult, ex cerebro hæresis suæ.

I. Id ex *Eginardo* vitæ ejus scriptore asseramus: *Religionem*, inquit ille, *Christianam*, quâ ab infantiâ imbutus erat, sanctissimè, & cum summâ pietate ac veneratione coluit. Ea vero non alia fuit, quàm *Francorum Regum*, & majorum, parentumque, quos constat Sacrificio Missæ coluisse Deum. Idèd, ut *Eginardus* addit: *Capellam domesticam*, id est Ecclesiasticum ministerium, quod ex paternâ hæreditate provenerat pro Sacrificio Missæ, ex Testamento relinqui ordinavit. Capella hæc domestica erat, omnibus ad Sacrificium Missæ ornamentis sacris instructa, ad quotidiani Sacrificij cultum: ob id Capellanos domesticos, Sacerdotes & Episcopos apud se, tam in aula, quàm in castris (ut post referam) habuit. Sed expressius hac super re *Eginardus* de *Carolo Magno*: *Ecclesiam manè & vespere nocturnis item horis, & Sacrificij tempore, quando eum valeudo permiserat, impigrè frequentabat.* Quo verò cultu & splendore veneratus sit Sacrificium Missæ, ætates ex his *Eginardi* verbis: *Sacrorum vasorum ex argento & auro, vestimentorumque Sacerdotium tantam in eo copiam procuravit, ut in SACRIFICIIS celebrandis,*
ne jani-

ne janitoribus quidem, qui ultimi sunt Ecclesiastici ordinis, privato habitu ministrare necesse fuerit. Et quid Sacrificij nomine hic aliud docet Eginardus, quàm Sacrificium Missæ? Vides nunc Nifani, quantum recesseritis à Caroli Magni religione: ille ne janitores quidem, ultimos in ordine Clericali, sine sacris vestibus ministrare voluit ad altare, dum Sacrificium perageretur: Et tu, qui *Superintendenses*, & Episcopi locum, ex primo ministrorum gradu obtinere vis, sine ullo sacro vestitu procedis ad altare, profano tantum laici pallio intectus, quo cum Calvinistam jam induisti.

II. *Sacrificium Missæ* Carolus est professus *Romæ*, suo in Urbem ingressu, quando Pascha cum *Hadriano* Pontifice peregit, & tribus continuis Paschæ diebus festis, solemni Missæ sacrificio, quod Pontifex celebrabat, interfuit; obtulitque ad altare *S. Petro Apostolo* partem Saxoniae, voto simul addito: se primum Episcopatum in *Westfalia Osnabrugi* fundaturum. Hunc in modum secundo tertioque accessu, *Romæ* Pascha celebravit, *Hadriano* Pontifice *Missarum* solemnia celebrante. Quartâ perfectione Romanâ, à *Leone* Pontifice, inter *Missarum* solemnia Imperator coronatus. Eadem deinde Natalitia Christi, *Leo* Pontifex cum *Carolo* celebravit in Gallia, anno Christi 804, ritu consueto; quo tria Missæ Sacrificia uno die peracta à Pontifice, uti hæc pluribus lib. I. c. 3. retulimus. Et quæ unquam solemnitas, quis Dominicus, festusve dies, *Carolo* sine Sacrificio Missæ transijt? quos tantâ religione, & tot legibus populo præscripsit. Hinc in annalibus Francorum tam diligenter consignantur loca, ubi Natalitia Christi, ubi Pascha, ubi Pentecosten celebravit: non alio sanè cultu solemnius, quàm Sacrificio Missæ, & sumptione Eucharistiae.

Quin tanta Sacrificij religio apud *Carolum*, ut in castris etiam milites Sacrificium Missæ audire, & Sacerdotes ob id castra sequi voluerit: quod jam sub Regibus Francorum longo sæculorum usu receptum erat. Hoc nimirum ex illo *Caroli* decreto manifestum, quod *Capitularium* lib. 7. c. 91. & *tomo XX. Conciliorum Parisiensium* inter Capitula Ecclesiastica refertur in hæc verba: *Servis Dei per omnia omnibus armaturam portare, aut in exercitum & hostem pergere prohibemus; nisi illi tantummodo, qui ad divinum ministerium, Missarum videlicet solemnia adimplenda, & Sanctorum patrocinia portanda, ad hoc electi sunt: id est, unum vel duos Episcopos*

piscopus, cum Capellanis Presbyteris, Princeps secum habeat, & unusquisque Praefectus, unum Presbyterum, qui hominibus peccata confitentibus iudicare, & indicere poenitentiam possit. Eadem decernuntur capit. 4. Et lib. 7. c. 103. in Capitularibus Caroli Magni.

III. Jam verò, quæ in Constitutionibus Caroli Magni, in Capitularium libris, & in Synodis Carolinis præscribantur de Sacrificio Missæ, à Sacerdotibus ritè celebrando, & à populo singulis diebus festis audiendo, supervacaneum hoc loco referre. Quæ Synodus, quis Capitularium liber, non ubique de Missa agit? ac solemni etiam, quæ ab Episcopo, adfistentibus Presbyteris, & ministrantibus Diaconis, Subdiaconis, Acolythis, cæterisque ex ordine ministris peragitur: quale Sacrificium Missæ, ab *Anacleto*, tertio post *S. Petrum* Pontifice, discas: Qui uti id à *Clemente* Præcessore suo, & *S. Petro* ordinatum acceperat, ita ab Episcopis servari voluit, illo etiam persecutionum tempore. Extat hac super re Epistola ejus, in tomis Concilii Parisiensis, aliisque Conciliorum editionibus.

Hæc verò Sacrificia Missæ, quæ Caroli Magni ævo celebrata, non alia fuisse, quàm quæ tum Romano morè, & nunc eodem ritu celebrantur, clarum est ex ipso Carolo, qui lib. 5. Capitularium c. 219. statuit: *Unusquisque Presbyter Missam ordine Romano celebret.* Constat præterea ex Canone: nam lib. 1. Capitularium, ex Concil. Aquisgr. adducit verba Canonis, *sumpsimus Domine Sacramenta tua*, aduersus Sacerdotes, qui celebrabant sine sumptione corporis Christi. Lib. 6. Capitularium cap. 173. citat preces Canonis: *Memento Domine famulorum famularumque tuarum.* Alibi alia ex Canone citantur: nec ulli sanæ mentis hæc super re dubium esse potest, præter Nisanium, & Novatores; à quibus Canon Missæ *res nova* confingitur. Quod enim unquam apud ullam Christianam gentem Sacrificium Missæ fuit, sine consecratione & sumptione? Quæ Canon, cum essentialibus & integralibus cumprimis partibus, continet.

IV. Cætera, quæ Sacrificium Missæ Catholicum commonstrant, non minus clara ex Carolo. Nam Missa celebranda est in loco consecrato, in altari, in vestimentis sacris, & quidem ex Missali & Liturgiæ libro. De Missali libro, Concil. Aquisgr. c. 71: *Evangelium, psalterium, & Missale, perfecta ætatis homines scribant.* De loco consecrato, lib. 5. c. 11: *Sancrum*

DDD

est,

est, ut nullus Presbyterorum, in domibus ab Episcopis non consecratis, oblationem offerre quoquomodo presumat. lib. 6. c. 205: Placuit, ut fideles Missarum celebrationes, non nisi in locis consecratis audiant; nisi in castris, & longo itinere: idque in altaribus ab Episcopis consecratis fiat. Quæ aræ viatoria, & vulgò portatiles etiamnum vocantur. Lib. 7. c. 99: Nullus Sacerdos, nisi in locis Deo dicatis, vel in itinere in tabernaculis, & mensis lapideis ab Episcopo consecratis, Missam celebrare presumat. Lib. eodem c. 312: Sciendum est omnibus, quòd in alijs competentibus locis, oratio ad Deum, & confessio peccatorum fieri possit; Missarum verò celebratio, non nisi in locis ab Episcopo Deo dicatis, excepto tempore hostilitatis, & hoc non nisi in altaribus, & tabernaculis ab Episcopo Deo dicatis, nullatenus fieri potest, aut debet. De sacris quoque vasis & vestibus ab Episcopo consecratis, multis Carolus eodem lib. 7. c. 334: simul hoc statutum, ut nullus Sacerdos in alijs, quam in Deo dicatis vasis, & ab Episcopis consecratis ministrare, seu Missas celebrare presumat. Quia sicut non est concessum, ut alijs Missas cantent, & Sacrificia consecrent, quàm illi, qui ab Episcopo sunt consecrati; ita non est licitum, ut in alijs domibus, vel altaribus, aut vasis, Missas Sacerdotes celebrare presumant, quàm ab Episcopis consecratis. Sunt etiam ab Episcopis consecranda & benedicenda, Corporales palla, ac alia vestimenta Sacerdotalia, nec non & omnia, quæ in usus Basilicæ, vel altaris, sine ministerio Sacerdotum, ad divina mysteria explenda complectuntur; quatenus cum his sacratius sive placabilius ministrare valeant: unde & in alijs Sanctorum Patrum decretis legitur &c. Quæ deinde capite illo multis persequitur Carolus, multisque probat ex Scripturæ locis, & antiquorum Patrum decretis. Recognosce nunc singula Nifani, qui ad Carolum Magnum provocas: ubi Sacrificium Missæ, quod hic legis? ubi Missale? ubi loca sacra? ubi altaria apud vos ab Episcopis consecrata? ubi demum sacra & Sacerdotalia vestes? secus, quàm à maioribus accepistis, ex quo Christiana religio à Carolo Magno in Saxoniam introducta est, & à primis ac sanctissimis Episcopis, virisque Apostolicis, haud alijs, quàm his ipsis cærimonijs cum ipso Sacrificio Missæ tradita servataque sunt, ad Lutherum usque; à quo prius cum novo Evangelio vestro, hæc omnia abrogari cœperunt. Quam vero hæc cærimoniæ antiquæ sint, disces ex antiquis Concilijs, & Patribus, quorum testimonia Bellarminus, Baronius, alijque Scriptores exhibent.

V. Sacrificium Missæ, ut cætera hîc omittam, Carolus Magnus pro defunctis offerri commendat, sicuti cap. 322. lib. 7. Capitularium titulus inscribitur de Orationibus, Eleëmofynis, atque Missarum celebratio- nibus pro fidelibus defunctis fideliter agendis. Decretum verò Caroli sic habet: *Quod pro Catholicis defunctis sint memoria faciendæ, & oblationes Deo offerendæ: non tamen pro impijs, quamvis sint Christiani, ex his aliquid agere licebit.* Capitularium lib. 6. c. 293. *Iniquum est, & sacrilegij instar, ut quæ pro salute, vel requie animarum suarum unusquisque venerabili Ecclesie contulerit, auferri, & in aliud transferri.* Ex quo Caroli iudicio, quos sacrilegia in vestra Ecclesia committi necesse fuit? ex quo tot Sacrificia, tot majorum oblationes & fundationes pro animarum subsidio sublata, & in profanum usum conversa sunt? Lib. 6. c. 195: *Fideles pro defunctis amicis, & parentibus eorum, jejunia & oblationes XXX. dies adimplere faciant.* c. 194: *Admoneantur fideles, ut ad suos mortuos non agant ea, quæ de Paganorum ritu manserunt: sed unusquisque devotâ mente, & cum compunctione cordis pro ejus anima, Dei misericordiam imploret. Et qui psalmos non tenent, excelsâ voce, Kyrie eleison, Christe eleison viris incho- antibus, mulieribusque respondentibus, altâ voce canere studeant pro ejus a- nima.* De mortuorum officio, quod nos Defunctorum nomine frequen- tamus, Ludovicus Pius in additione 1. & 12. Psalmi speciales, qui pro de- functis cantantur, Addit. 1. c. 49. traduntur. Quod pro Abbate defuncto anniversarium officium sit peragendum, legas Addit. 1. c. 43. Et quàm multa, quàm clara, in hanc rem passim in Synodis Carolinis? Ex his Ca- bilonensis, quam inter quinque postremas Carolus celebrari voluit, probavitque à selectam, Canone 39. ita definiit: *Visum præterea nobis est, ut in omnium Missarum solemnitatibus, pro defunctorum spiritibus loco competente Dominus deprecetur: antiquitus enim hunc morem sancta Ec- clesia tenet, ut & in Missarum solemnitatibus, & in alijs precibus, Domino spiritus quiescentium commendet, dicente B. Augustino: non sunt præter- mittende supplicationes pro spiritibus mortuorum, quas faciendas pro om- nibus ex Christianâ & Catholica societate defunctis, etiam tacitis nomini- bus eorum, sub generali commemoratione suscepit Ecclesia; ut quibus ad ista desunt parentes, aut filij, aut quicunque cognati, vel amici, ab una eis exhi- beantur pia matre communi, quæ est Ecclesia Catholica.* Ita Concilium ex Augustino, & ille lib. de cura pro mortuis, c. 4. Et quoties id non docuit

S. Augustinus? Serm. 32. de verbis Apost. Orationibus sancta Ecclesia, & Sacrificio saluari, & Eleemosynis quæ pro eorum spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adjuvari, ut cum eis misericordius agatur à Domino, quàm eorum peccata meruerunt; hoc enim à Patribus traditum universa observat Ecclesia. Libro rursus de cura pro mortuis: In Machabæorum libris legimus, oblatum pro mortuis Sacrificium: sed etsi nunquam omnino legeretur in Scripturis veteribus, non parum tamen est universa Ecclesia, quæ in hac consuetudine claret, auctoritas. Ita in Enchiridio, c. 1. Lib. 9. Confess. c. 13. Serm. 17. & 34. de verb. Apost. Lib. de civit. Dei, c. 24. Tract. 84. in Joan. Quæst. 2. ad Dulich. Lib. de hæresibus c. 53. Damnat Aërium hæreseos, quod orationes pro defunctis abrogaret. Ad hunc modum reliqui Patres: neque Calvinus, ceterique inter vos, negare possunt, ab ipso Apostolorum tempore, Sacrificia, & preces pro defunctis, ubique obtinuisse in Ecclesia. Idem Calixtus vester agnoscit; ut tamen excuset, dicit, effectum earum esse innominatum: qui tamen Augustino, & cæteris Patribus incognitus non fuit. Inde in Liturgia, & Canone Sacrificij, hæc commemoratio & oratio: *Memento etiam Domine famulorum, famularumque tuarum, N. N. qui nos præcesserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis.* Igitur non Caroli primum ætate Sacrificium pro defunctis, & in omni Sacrificio, oratio pro defunctis; sed ab ipsis Apostolorum temporibus, idque per universam Ecclesiam, teste Augustino, pia hæc consuetudo obtinuit, Verbo cum primis tradito innixa. Quid nunc ad hæc Nisani, qui ubique ad Carolum Magnum nos provocat nisi ut antiquas tuorum naniæ canas, & Lutheri deliria totius Ecclesiæ, & omnium SS. Patrum auctoritati anteponas?

VI. Nunc ad ipsum *Sacrificium Missæ* in genere redeamus, & quale id apud vos sit, inspiciamus. Professio vestra in Augustanæ confessionis hæc est: *Falsò accusantur Ecclesiæ nostræ, quod Missam aboleant; retinetur enim Missa apud nos, & summâ reverentiâ celebratur.* Apologia addit: *Fiunt apud nos Missæ, singulis Dominicis & alijs festis diebus.* Hic ut fraus vestra pateat, explorandum, qualis sit illa Missa Lutherana? quam alia etiam editio Augustanæ confessionis habet, Romano more apud vos peragi.

Sacrificium Missæ, primò accipitur pro eâ parte Liturgiæ, quæ peragitur usque ad offertorium, diciturque *Missæ Catechumenorum*, quod

eâ parte finitâ, olim *Catechumeni*, & *pœnitentes* juberentur exire; quibus fas non erat, oblationi, consecrationi corporis, ac sacris istis mysterijs interesse: ideo publicâ voce, dum eò perventum erat, Diaconus clamabat: *Ite Missa est*. Uti hæc aperte docet *Concil. Carthag. 4. c. 84. & cap. Episcopus, de Consecrat. dist. 1. Concil. Ilerdense c. 4. Concil. Laodicenum c. 19. Clemens lib. 8. const. Apost. c. 12. Cassianus lib. 2. de instit. Mon. c. 15. Gregorius Magnus lib. 2. Dial. c. 2. Ambrosius lib. 5. Epist. 33. Augustinus serm. 237. de tempore: Ecce, inquit, post sermonem, fit Missa Catechumenis, manebunt fideles*. Hunc in modum, accipitur etiam pro officio divino, in quo preces, lectiones, & alij ritus, ante dimissionem Catechumenorum agebantur: uti hos Justinus Martyr descripsit. 2. *Missa* accipitur pro illâ parte *Liturgiæ*, quæ est ab Offertorio usque ad finem, quæ propriè *MISSA FIDELIUM* est, teste Alcuino *lib. de off. Eccles. cap. de celeb. Missæ*. Planè Ambrosius *lib. 5. Epist. 33: Ego mansi in munere, Missam facere cœpi, orare in oblatione*. 3. *Missa* accipitur pro toto officio divino, quâ acceptione comprehendit *Missam Catechumenorum*, & *fidelium*; atque ita in præsentî *Missa* sumitur. Quare peracto Sacrificio, Diaconus, aut Sacerdos modò dicit: *Ite Missa est*.

His positis; Primò quæramus à Lutheranis: quâ veritatis voce, dicant cum Augustana confessione *Missam à se retineri*? qui *Missam* tantummodò Catechumenorum retinent, ex eâque *Introitum, Kyrie-eleison, Collectam, Hymnum, Gloria in excelsis, Lectionem Epistolæ, Evangelium, & Credo*; idque ubi antiqua Lutherana forma manet: Ex *Missa fidelium* nihil retinent, præter *Prefationem & orationem Dominicam*; ipsa verò *Oblatio*, totusque *Canon*, in quo *consecratio, oblatio, & sumptio* à Sacerdote peragitur, cum omnibus essentialibus, & integralibus partibus sublata sunt. Dicitis, consecrari à vobis *Eucharistiam*, & populo distribui: sed illâ consecratione vestra, non peragitur *Sacrificium*, quod diversum est à Sacramento; nec à Lutheranis agnoscitur pro *Sacrificio*, nec à Sacrificante sumitur, nec secundum Christi institutionem perficitur, ut suprà assertum est: præterquàm, quod *Epistola* illa ad *Corinthios*, quâ consecratis, nondum scripta fuerit, cum Christus in *Cœna Sacrificium, & Sacramentum* institueret, sed diu post, à Conversione S. Pauli.

Secundò quæramus à Lutheranis: quo principio suæ religionis, hanc *Missam* suam, seu divinum officium illud, diebus Dominicis &

festis peragant? Enimverò eorum principium est, nihil credere, *quod non sit expresse in verbo Dei scripto*. Quæ autem Scriptura docet, in *Missâ* vestra, *Introitum*, *Kyrie eleison*, *Collectas*, *Epistola* & *Evangelij* lectionem, *Credo*, *Præfationem*, orationem *Dominicam*, eo, quo Catholici servant ordine, ad *Missam*, & divinum officium requiri? Hæc enim omnia à *Papistis*, & ex *Missâ D. Gregorij* dicitis provenisse; quæ per fragmenta Sacrificij *Missæ* retinetis. Quare non potius cum *Calvinistis*, hæc omnia abijcitis? Rident illi vos, quòd contra principia religionis vestræ, hanc *Missâ* vestræ formam, ex *Verbo tradito*, ex Pontificum Romanorum constitutionibus retineatis. Ubique *Augustana confessio*, & *Apologia* conqueritur de *traditionibus* nostris, & cultu tot *cærimoniarum*, quæ in nullo *Verbo scripto* extant; Ex quo nunc *Verbo scripto*, hanc *Missâ* vestræ normam, & *Liturgiæ* formam docebitis? Et quid hæc ultra contendimus? quando ipsa dissensio vos satis redarguit: Videas enim, alibi apud vos hæc *Latina* adhuc lingua, alibi *vulgari* lingua permixta, alibi integrè, alibi mutilè peragi; prorsus ut in *vestibus sacris*, ita hic variatio & *dissonantia Liturgiæ* vestræ. Unum laudare necesse habeo, quòd in his propius adhuc Catholicis, quàm *Calvinistæ* & cæteri Novatores, hæreatis: tanquàm *primi*, qui ex Ecclesia Catholica inter Germanos existis; cæteri, quo posteriores, eo longius recedunt, & proficiunt in pejus. Carolus Magnus, si in vitam rediret, aspiceretque hanc, quam ille religionem introduxit in Saxoniam, ita immutatam, deformatam & laceratam; quid aliud diceret, quàm quod ad Elipandum, & Hispaniæ Episcopos, ex Augustino scripsit? Vos, qui tam pauci estis, imò tam seri, & novi estis; unde putatis vos aliquid veriùs invenire potuisse, quàm quod universalis, toto orbe diffusa, tenet Ecclesia? Redite ad pium matris Ecclesiæ gremium illa vos foveat & nutriat; donec occurratis, in virum perfectum, & in plenitudinem corporis Christi. Tanta in Catholica Ecclesia est constantia in religione, tanta in castissimis cærimonijs concordia, ut ne stola in vestibus sacris, nec lumen in altari, nec ritus necessarius in Canone, nec actio principalis in Sacrificio, ullibi gentium per Occidentalem Ecclesiam desit: adeo unus Spiritus & omnia apud nos regit, à quo & omnes se in unâ Ecclesia regi intelligunt.